O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

_______ B.A.Xolikov

2024-yil “___” ______

Ro‘yxatga olindi № BD-60320100-1.15.1

2024-yil “___” ______

XALQARO JURNALISTIKADA JANRLAR FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	320 000 – Jurnalistika va axborot
Ta’lim yo‘nalishi:	60320100 – Jurnalistika (xalqaro jurnalistika)

Samarqand-2024

Fan/modul kodi XAJJ1110	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1,2	ECTS - Kreditlar 10	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4/5	
1. Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Xalqaro jurnalistikada janrlar		132	168	300

2

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – jurnalistika sohasidagi talabalarga jurnalistika sohasining axborot, tahliliy va bublitsistik janrlari haqida bilimlar berish, axborot tarqatishda journalist o'rni, janrlarning rivojlanish bosqichlari, bugungi kuni, jurnalistik materiallarni tayyorlash, chop etish jarayonlari haqidagi bilimlarni berishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarda xalqaro jurnalistika janrlari, ularning o'ziga xos jihatlarini o'rganish orqali ijod qilish ko'nikmalarini shakllantirish, bu borada axborot kommunikatsiya vositalari texnologiyalaridan keng foydalanib, amaliy metodlarni qo'llash ko'nikmasini rivojlantirishga yordam beradi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-semestr

1-mavzu: Xalqaro janrlar tizimi
2-mavzu: Aborot janrlarining o'ziga xosliklari
3-mavzu: Axborot erkinligini ta'minlashda davlat va jamiyatning roli
4-mavzu: Informatsion janrlar
5-mavzu: Xabar janri
6-mavzu: Yangilik janrining o'ziga xosligi
7-mavzu: Intervyu janri
8-mavzu: Suhbat va tahliliy intervyu.
9-mavzu: Hisobot janri
10-mavzu: Hisobot janrining turlari
11-mavzu: Reportaj — travel-jurnalistikaning asosi sifatida
12-mavzu: Reportajning yo'nalish va turlari
13-mavzu: Televizion travel jurnalistika
14-mavzu: Zamonaviy teleradiojurnalistika janrlari
15-mavzu: Savol berish texnologiyasi

16-mavzu: Axboriy janrlar tahririning ba'zi masalalari

2-semestr

1-mavzu: Xalqaro tahliliy jurnalistika.
2-mavzu: Xalqaro korrespondensiya janri va uning turlari.
3-mavzu: Maqola – tahliliy jurnalistikaning etakchi janri sifatida.
4-mavzu: Xalqaro sharh janrining konsepsiyasi.
5-mavzu: Suhbat janri. Jonli efirdagi suhbatlar
6-mavzu: Televideniye va radioda sharhlar
7-mavzu: Sharhning turlari
8-mavzu: Sharhda muallif shaxsi va pozitsiyasi
9-mavzu: Taqriz — xalqaro jurnalistikaning yetakchi janri sifatida
10-mavzu: Jurnalistik surishtiruv janrining o'ziga xos xususiyatlari
11-mavzu: Jurnalistik surushtiruv o'tkazish metodikasi
12-mavzu: Jurnalistik surishtiruv va kasb etikasi
13-mavzu: Badiiy publitsistik janrlarning ta'sirchanlik xususiyatlari
14-mavzu: Ocherk janri: tarixi va turlari
15-mavzu: Feleton
16-mavzu: Pamflet
17-mavzu: Badiiy va publisistik essenavislikning xususiyatlari

Ma'ruza mashg'ulotlari professor-o'qituvchi tomonidan zamonaviy pedtexnologiyalar asosida interfaol usullar orqali tashkillashtiriladi.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:
Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-semestr

1-mavzu: Xalqaro janrlar tizimi
2-mavzu: Aboror janrlarining o'ziga xosliklari
3-mavzu: Axborot erkinligini ta'minlashda davlat va jamiyatning roli
4-mavzu: Informatsion janrlar
5-mavzu: Xabar janri
6-mavzu: Yangilik janrining o'ziga xosligi
7-mavzu: Intervyu janri
8-mavzu: Suhbat va tahliliy intervyu.
9-mavzu: Hisobot janri
10-mavzu: Hisobot janrining turlari
11-mavzu: Reportaj — travel-jurnalistikaning asosi sifatida

12-mavzu: Reportajning yo‘nalish va turlari
13-mavzu: Televizion travel jurnalistika
14-mavzu: Zamonaviy teleradiojurnalistika janrlari
15-mavzu: Savol berish texnologiyasi
16-mavzu: Axboriy janrlar tahririning ba’zi masalalari

2-semestr

1-mavzu: Xalqaro tahliliy jurnalistika.
2-mavzu: Xalqaro korrespondensiya janri va uning turlari.
3-mavzu: Maqola – tahliliy jurnalistikaning etakchi janri sifatida.
4-mavzu: Xalqaro sharh janrining konsepsiyasi.
5-mavzu: Suhbat janri. Jonli efirdagi suhbatlar
6-mavzu: Televideniye va radioda sharhlar
7-mavzu: Sharhning turlari
8-mavzu: Sharhda muallif shaxsi va pozitsiyasi
9-mavzu: Taqriz — xalqaro jurnalistikaning yetakchi janri sifatida
10-mavzu: Jurnalistik surishtiruv janrining o‘ziga xos xususiyatlari
11-mavzu: Jurnalistik surushtiruv o‘tkazish metodikasi
12-mavzu: Jurnalistik surishtiruv va kasb etikasi
13-mavzu: Badiiy publitsistik janrlarning ta’sirchanlik xususiyatlari
14-mavzu: Ocherk janri: tarixi va turlari
15-mavzu: Feleton
16-mavzu: Pamflet
17-mavzu: Badiiy va publisistik essenavislikning xususiyatlari

Mazkur ro‘yxatdagi mavzular seminar mashg‘ulotlarida yangi pedagogik texnologiyalar, yangi o‘quv metodlari asosida olib boriladi.

IV. Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Matbuot sahifalaridan yangiliklarni topib o‘qish, ularni oddiy axborotdan farqini ajratish.
2. Matbuot sahifalaridan to‘nkarilgan ehrom shakldagi yanliklarni topib o‘qish, o‘ziga xosliklarini aniqlash.
3. Matbuot sahifalaridan klimatik shakldagi yangiliklarni topib o’qish, o’ziga xosliklarini aniqlash.
4. Matbuot sahifalaridan xronologik shakldagi yangiliklarni topib o‘qish,

o‘ziga xosliklarini aniqlash.
5. Matbuot sahifalaridan siyosiy mavzudagi yangiliklarni topib o‘qish, tasavvurga ega bo‘lish
6. Matbuot sahifalaridan iqtisodiy mavzudagi yangiliklarni topib o‘qish, tasavvurga ega bo‘lish.
7. Matbuot sahifalaridan xalqaro mavzudagi yangiliklarni topib o‘qish, tasavvurga ega bo‘lish.
8. Matbuot sahifalaridan ta’lim-tarbiya mavzusidagi yangiliklarni topib o‘qish, tasavvurga ega bo‘lish.
9. Matbuot sahifalaridan ilmiy mavzudagi yangiliklarni topib o‘qish, tasavvurga ega bo‘lish.
10. Gazetalardan sport mavzuidagi yangiliklarni topib, o‘qish, tasavvurga ega bo‘lish.
11. Huquqiy mavzudagi yangiliklarni topib, o‘qish tasavvurga ega bo‘lish.
12. Matbuot sahifalaridan iqtibosli kirishdan foydalanib siyosiy yoki iqtisodiy mavzuda yangiliklarni topish va ularni ahamiyatini o‘rganish.
13. Matbuot sahifalaridan sarlavhali kirish qo‘llangan yangiliklarni topish va ularni o‘ziga xosligini tahlil qilish.
14. “Mavzuga qaytib” kirish qo‘llangan yangiliklarni topish va ularni o‘ziga xosligini tahlil qilish.
15. Matbuot sahifalaridan savolli kirish qo‘llangan yangiliklarni topish va ularni o‘ziga xosligini aniqlash.
16. Mahalliy matbuot nashrlaridan reportajlarni topib o‘qish va tahlil qilish.
17. Xorij OAVlarida reportaj haqidagi fikrlarni o‘rganib chiqish.
18. Milliy OAVlarida reportaj haqidagi fikrlarni o‘rganib chiqish.
19. Xorij OAVlarida berilgan biror reportajni tarjima qilish, uning o‘ziga xosliklarini tahlil qilish, o‘rganish.
20. Rossiya jurnalistikasida e’tirof etilgan mashhur reportajlarni o‘rganish.
21. Milliy matbuot sahifalaridan mavzuli reportajlarni topib o‘qish, tahlil qilish.
22. Voqeband reportaj yozish jarayonini o‘rganish. Unda tezkorlik xususiyatlarining muhimligini his qilish.
23. Chop etilgan muammoli reportajlarni topib o‘qish, tahlil qilish, o‘ziga xosligini aniqlash.
24. Tezkor yozilgan axboriy intervyularni tahlil qilish (ijtimoiy-siyosiy, mustaqil, xususiy gazetalar misolida).
25. Nashr etilgan axboriy intervyularda berilgan savollar tuzilishi, mantiqiy

	ketma-ketligini o'rganish. 26.Chop etilgan intervyular misolida berilgan savollarni avvaldan rejalashtirishni o'rganish. 27.Matbuotda chop etilgan davra suhbatini topib o'qish, savol qo'yilishi, muammolarning ochib berilishini tahlil qilish. 28.Matbuotda chop etilgan davra suhbatidan mutaxasislar naqadar to'g'ri tanlanganlarini ular fikrlaridan aniqlash, muammoning yechimi bo'yicha baho berish. 29.Siyosiy mavzuda yozilgan axboriy hisobotlarni tahlil qilish. 30.Iqtisodiy mavzuda yozilgan axboriy hisobotlarni tahlil qilish. 31.Chop etilgan hisobotlar misolida ularning o'ziga xosligini tahlil qilish. 32.Elektron gazetalarda siyosiy xabarlarning yoritilishi. 33.Imij tushunchasi. Uning tarkibiy qismlari 34.Radiorolik tayyorlashda kreativ fikrlashning ahamiyati. 35. Reklama va ijtimoiy roliklar farqi. 36.Ma'lumotlar bilan ishlash 37.Blogerlik tushunchasi, uning huquqiy asoslari va maqomi. 38.OAV siyosiy kuchlar qo'lida targ'ibot mashinasi sifatida. 39.Rossiya jurnalistikasi. 40.Zamonaviy bosqichda dunyo rivojlangan mamlakatlari jurnalistikasi tizimi va ular taraqqiyotining asosiy yo'nalishlari. 41.Badiiy publisistik essenavislik 42.Esse janrida muallif pozitsiyasining ahamiyati 43. Davr yangilanishi va feletonning yangi o'ziga xos xususiyatlari 44. Muammoli ocherklar 45. Muammoni aniqlashda sharhning asosiy xususiyatlari Mustaqil ta'lim mavzulari talabalar tomonidan referat tayyorlash, taqdimotlar qilish orqali qabul qilinadi.
	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba: - Matbuot, OK va jamiyatning o'zaro munosabati, axborot – jurnalistikasining asosiy quroli, vositasi ekanligi, jurnalistning tahririyatlarni axborot bilan ta'minlash tabiati, jurnalistning tahririyatlarni axborot bilan ta'minlash tabiati, jurnalistika vazifalari sistemasi va prinsiplari, erkinlik, zaruriyat, ma'suliyat tushunchalari hamda OAVda universallik va ixtisoslashuv, ommaviy nashrlar, soha

	va tarmoq nashrlari, maxsus nashrlar haqida *tasavvurga ega bo'lishi;* - jahon jurnalistikasi va OKning tarixiy taraqqiyotiga oid asosiy prinsiplardan foydalanish, OAV va OK nazariyasi va sistemasi to'g'risidagi bilimlarni amaliyotda qo'llay olish, nazariy va amaliy bilimlarni o'z faoliyatlarida qo'llashni ***bilishi va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***
4	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • Ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • amaliy (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish: • individual loyihalar: **jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.**
5	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Bosma ommaviy axborot vositalarida janrlar va mahorat masalalari. V jild. Mualliflar: Saidov H., Toshpo'latova N., Nurmatov A., Do'stqorayev B., Ashurov S., To'xliyeva N., Dultayeva D., Umarova D., Erkaboyeva Yo. – T.: O'zbekiston, 2019. – 512 b. 2. Saidov H., To'xliyeva N. Reportyorlik mahorati: O'quv qo'llanma. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2008. – 120 b. 3. Лазутина Г.В., Распопова С.С. Жанры журналистского творчества: Учеб.пособие для студентов вузов. – М.:Аспект Пресс, 2011. – 320 с. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 4. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. – 29 b. 5. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.:O'zbekiston, 2017. – 103 b. 6. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. – 47 b.

	7. David Spark, Geoffrey Harris. Practical Newspaper Reporting. 4th edition. – India: New Delhi, 2012. – 1-6 p. 8. The Basics of Professional Journalism: Reporting, Writing and Editing. ICFJ. Part II: Writing. – USA, 2012. – 712 p. 9. Kim M.N. Novostnaya jurnalistika. Uchebnik. – SPb.: Izd-vo Mixaylova, 2005. – 352 s. 10. Ixtisoslashgan jurnalistika. IX jild. Mualliflar: Qosimova N., Xidirov Q., Safarov A., Saidov H., Ortiqova Y., Isomiddinova M., Do'simbetova N., Abdurahmonova M., Saidova M. – T.: O'zbekiston, 2019. – 784 b. 11. Ernazarov QT. va boshq. Reportyorlik faoliyatining nazariyasi va amaliyoti. O'quv qo'llanma. – T: O'zMU, 2002. – 200 b. **Axborot manbalari** 12. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 13. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 14. https://president.uz/uz/ – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti. 15. http://uza.uz/oz/ – O'zbekiston Milliy axborot agentligi veb-sayti. 16. http://www.mediasprut.ru/media/media.shtml 17. http://journalism.narod.ru/ 18. http://www.library.cjes.ru/online/ 19. http://www.infohome-altai.ru/node/143 20. www.google.com 21. Wikipediya.com 22. uchildiz.uz
7	Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2024-yil ___ _____ dagi ____-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun mas'ullar:** X.Xayrullayev – SamDChTI professori, filologiya fanlari doktori. M.Xudayberdiyeva – SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi o'qituvchisi
9	**Taqrizchilar:** B.N.Turniyozov -SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi dotsenti, f.f.d. F.I.Toshev - "Zarafshon" gazetasi bosh muharriri.